

LS 0046

Lennart Setterdahl: Detta är en intervju med Paul Hanson, Callman Highway, Brady, Texas. Han var född den 7 juni 1904; i Fort Worth, Texas. Hans far var Hans John Hansson, som var född i Rydaholm. Hans mor var Hilda Karlsson, som också hon var född i Rydaholm. Och de kom till Förenta Staterna 1892.

Lennart Setterdahl: Vilket år kom föräldrarna till Fort Worth?

Paul Hanson: Well. 'Di kom ifrån Sverige. Far kom - jag vet inte - kommer inte ihåg nu då. Men - han levde omkring Hutto Texas, i Williamson County.

L: Så han kom dit ner först ja.

Paul: Ja. Sedan flyttade 'di till Fort Worth. Och det var 19 04 någon gång, annars 03.

L: De farmade uppe i Hutto då, eller?

Paul: De farmade där. Sedan arbetade han för Armond(?) Company i Fort Worth.

L: Jaha. Varför flyttade han dit upp? Var han ej nöjd med farmandet?

Paul: Det var några som gick upp till arbeta för - jag vet inte - Slakterit; Armond Company.

L: Sedär ja.

Paul: Så han arbetade där - å, han var 'la där en tre fyra år. Sedan flyttade han tillbaka till Hutto.

L: Och började farma igen?

Paul: Börja farma igen.

L: Han var inte nöjd med stadslivet?

Paul: No. Sedan; 1908, på hösten, flyttade 'di upp här.

L: Hade han hört talas om Brady och här uppe omkring då?

Paul: Å ja. Det var flera stycken kring där; kring Hutto, som

L: Som redan hade flyttat hit upp.

Paul: flyttat hit allaredan.

L: Och de talade om för honom att det var bra?

Paul: Ja. Det gjorde bra.

L: Så han åkte hit upp och såg på markerna.

Paul: Ja. Han åkte först och köpte sig lite land.

L: Och vem köpte de utav? Var det en ranch-ägare?

Paul: Ja. Det var väl 'la all right, antar jag. Det var 'la någon annan 'lann-agent, svensk 'lann-agent - folk där nere som sålde 'et.

L: Som skötte om det. Hur kom de hit upp på den tiden? Åkte de häst, eller kom de på tåget?

Paul: No. 'Di kom på tåget.

L: På tåget.

Paul: mm.

L: Och han flyttade upp med hela familjen, från Hutto.

Paul: Ja. New Sweden, ja.

L: Var det någon mer som åkte med på samma gång?

Paul: No.

L: Han var ensam.

Paul: No 'Di - Vi var ensamna. Vi hade - Det var - Han och mor och min äldsta 'söster, och sen min bror, så vi var tre barn.

L: Ja - Du var för ung för att komma ihåg hur det såg ut i Hutto på den tiden, när Din far var där nere.

Paul: Ja. Ja.

L: Men har Din far berättat någonting om hur förhållandena var?

Paul: Å ja! Jag har varit tillbaka där och visitat!

L: Och sett, - ja.

Paul: ja.

L: Men - Vad tyckte Din far om trakterna omkring Hutto. Var det besvärligt att farma?

Paul: no, det var det 'la inte, men - landet var billigare här, så han 'kunne köpa land här.

L: Han fick mera här för pengarna, så att säga,, än där nere.

Paul: Ja.

L: Var marken bättre nere i Hutto, jämfört med här då.

Paul: Det är 'la lite bättre land där nere. En del land är bra här och en del är inte bra.

L: Men när han kom hit då; 1908 eller 7 -

Paul: 8, på hösten.

L: Hur Vad fick han för vetskap om att marken var något sånär bra här? Det var ju ouppodlad jord.

Paul: Ja, det var det.

L: Inget uppodlat.

Paul: Vad 'di kallar på engelska raw land.

L: Talade han med någon som hade varit här tidigare lite grand?

Paul: Å ja, det var 'flere stycken, men jag kommer inte ihåg vilka. Det var många som levde här innan. 'Flere stycken, som kom 19 07 och en del 19 06. Och 19 07 gjorde de en bra bomullsskörd här. Det var Det som

L: Det var Det som lockade.

Paul: Ja! Så - Sen - han 'flött' omkring så 'möet' innan han kom upp här. Sen var han för fattig, så då 'kunne han inte 'flötta omkring så!

L: Då stannade han här.

Paul: Ja. Då stannade han här!

L: Är detta fädenegården som Du bor på?

Paul: No. Det är 4 mil väst om här.

L: Ja. Så Den har Du köpt.

Paul: Den har jag köpt sen. O ja. Min bror köpte hemma - landet - gården.

L: Han bor kvar där.

Paul: Ja han bor där.

L: När de kom hit upp, 1907, så var det ett bra skördeår.

Paul: Ja 1907..

L: Men det skulle bli svåra år också naturligtvis.

Paul: ja. Sedan började lite svårare - några torkeår. Sen; ibland har det varit bra, ibland inte.

L: Är det fattig på regn här under sommaren?

Paul: Ja, ibland, och ibland får vi nog med regn.

L: Då blåser det, och torkar upp.

Paul: O ja.

L: Men det finns bra med vatten för kreaturen?

Paul: O ja.

L: Finns det vattendrag som aldrig sinar ut?

Paul: Ja. Det gör det. Vi borrar brunnar och sånt vi kan få.

L: Då använder ni väderkvarnar och vindens tjänst.

Paul: Ja väderkvarnar. Nu har vi vad 'di kallar electric.

L: När ni kom hit 1908, då fanns det väl ingen svensk kyrka här uppe inte?

Paul: Well. 'Di hade allaredan börjat bygga 'körka. Jag vet inte om den var färdig, eller inte.

L: Var det metodisterna då?

Paul: Ja.

L: Din far, han var metodist, även i Hutto?

Paul: Det var han, antar jag. Jag vet inte om 'di skulle kalla denna Metodist men om 'di byggde den bara som en 'körka, så 'di skulle ha en 'körka. Men sedan blev det Metodist 'å'en.

L: Den användes av svenska präster?

Paul: Ja.

L: Den byggdes i West Sweden.

Paul: Ja. 4 mil väst om här.

L: Och det var dit Din far kom?

Paul: Ja.

L: Och; så har vi East Sweden.

Paul: Ja. Det är öst om stan.

L: Vem var det som bosatte sig där? Var de från andra ställen runt Austin eller?

Paul: Ja' di var omkring Williamson county där nere med, men 'di kom före.

L: De bosatte sig först där nere.

Paul: Ja. De bosatte sig först där nere - så. Så 'di kallte det - kallte det samhället Sweden. Sedan när vi kom här så kallte vi det West Sweden, väst om stan.

L: Sedan har det väl ändrats, på senare år, till East Sweden.

Paul: 'Di fick ju säga det Sweden, så 'di visste vilken 'di 'talte.

L: Var det tillräckligt med familjer på båda platser, så de kunde ha affärer och lite kommers?

Paul: No. No. De alla gick in till Brady och handlade.

L: Det fanns ingen affär här ute?

Paul: No. No. Det var bara 'körka och 'skoler.

L: Ingen poststation.

Paul: No.

L: Och: det är ungefär samma slags land på båda ställena, eller?

Paul: Ja.

L: Det är bara beteckningen som är lite annorlunda. Var det någon utav familjerna som kom ifrån Williamson County, som åkte tillbaka igen?

Paul: Ja det var det. 'Di blev missbelåtna. när vi hade flera 'törkeår. Så - Jag 'kömmer inte ihåg vilket år det var. En del gick tillbaka 19 18 och en del gick tillbaka innan det. Några familjer.

L: Till New Sweden? Eller?

Paul: Till Williamson County; där nere.

L: Det var ingen som flyttade härifrån upp till Stanford eller till Dakota?

Paul: No.

L: Det var ingen härifrån.

Paul: No. Inte vad jag kommer ihåg.

L: Det här området är ju välkänt för jakt, och för fiske också, kanske.

Paul: Ja. Ja. Det är fiske på det!

L: Så; vad är det för villebråd här uppe? Är det först och främst rådjur.

Paul: Vilddjur, menar Du?

L: Alltså: Deer, som

Paul: Ja. Hjortar, det mesta.

L: Och det finns det gott om.

Paul: O ja. 'Di som har - vad 'di kallar - rent land - Jag vet inte vad 'di kallar det på svenska.

L: Ja betesmarker ja.

Paul: Ja, stora betare. 'Di arrenderar ut 'et, till jagare, och 'di får 100 dollar för var bössa. Så 'di tjänar bra pengar på det, så 'di - en del av dem, 'di bygger hytter för dem.

L: Var de gamla innevånarna intresserade av jakt och av fiske, Din far, t ex?

Paul: No.

L: Inte det.

Paul: No. Han gick aldrig till jaga. På Den 'tien tror jag inte 'di jaga så 'möe' som 'di gör nu idag.

L: Inte det.

Paul: No.

L: De hade sämre bössor, förstås. Jo. Men de använde väl bössorna till husbehov, kött och så.

Paul: Ja. 'Di fick 'la - Det var väl inga regler. 'Di fick 'la skjuta vad 'di ville, och 'dåga vad 'di ville, på Den 'tien. Det är de senare åren 'di har 'börjt', och - Månad och en halv då som 'di får jaga för hjortar.

L: Men när Du växte upp, då var det fritt. När som helst.

Paul: Det tänker jag. För jag hörde aldrig 'å nånting annat. Men jag har aldrig jagat. Jag är inte intresserad.

L: Du var inte intresserad av det.

Paul: Jag fick arbeta.

L: Jaa. Hur tidigt började Du att arbeta? Du hjälpte väl far på gården då?

Paul: Ja. Vid tio år. Det var en granne som sa att "Nu är Du tio - elva år, så nu kan Du köra och välta"!

L: Så det var det första arbetet.

Paul: Ja!

L: Jaa. Ja det var väl noga här nere med att ni skulle bevara fuktigheten i marken.

Paul: Ja.

L: Så Detta måste utföras efteråt.
Och det var bomull som var den huvudsakliga grödan?

Paul: Ja. Det var bomull, på Den 'tien.

L: Ja. Men - Sås det mycket havre, vete och korn?

Paul: Sedan började 'di med havren, ja. Och 'nuförtien' så går 'di mer för vete och småsäd than 'di gjorde. För nu är det inte 'mötet' bomull omkring West Sweden. Och 'di har mest - har får och kreatur nu då - så 'di betar landet.

L: Jag ser en hel del får här uppe. Du är ju också en får-ranchare.

Paul: Ja.

L: Vad beror det på? Är det gynnsamt att ha Dem? Är det bättre än boskap. Eller; jag menar:

Paul: Å ja. Det - Det -

L: Är det lättare?

Paul: Det är lättare, antar jag. Men jag har inget gräs - eller - vad 'di kallar - på markerna året runt, utan jag har planta, vad 'di säger, beta.

L: Å, på så vis.

Paul: Så på så vis är det better att ha får.

L: Jaa.

Paul: Då kan en klippa dem för 'ulla och så får en lamma, så en får på två vis.

L: Och Det betalar sig?

Paul: ja, för det mesta.

L: Hur är det med vattnet? Är det lättare sommartid? Fåren behöver inte så mycket vatten.

Paul: No.

L: När Du var ung, fick Du gå till svensk söndagsskola i kyrkan?

Paul: Ja.

L: Den var på svenska då?

Paul: Å ja, det var på svenska.

L: Hade ni vardagsskola - eller församlingsskola - som man kallar det?

Paul: Ja. En del 'å hade det.

L: Gick Du till en sådan skola?

Paul: ja. Lite.

L: Hur länge höll den på under sommaren?

Paul: Ja - det var ett par månader. Jag 'känner inte ihåg.

L: Vem var lärare. Var det en student ifrån

Paul: Well - det var en som hade studerat. Det var prästen, han hetade Spång. Kom ifrån Hutto. Han levde där nere, men han hade en bror som levde här 'öppe. Så han kom 'öppe. Och sedan hade vi Emil Nilson - han lever än. Han lever här i stan nu - i Brady.. Han lär vara lärare.

L: Vad hade de för yrke, annars? Var de lärare kanske; eller prästkandidater?

Paul: 'Di bägge två var prästkandidater.

L: Så både Spång och Nilson blev präster senare?

Paul: Ja men. Ja ja. Nilson blev inte. Han började och farma sen.

L: Vad läste ni under den skolan? Det var katekesen förstås. Ni fick väl även lära er många psalmer utantill?

Paul: Ja.

L: Gick de flesta svenskättlingars barn i denna skola? Det var allmänt att alla gick i den?

Paul: ja. Jo det gjorde 'di.

L: Var det lätt, tyckte Du?

Paul: No. Det var besvärligt för 'me, för jag hade ont, jag hade hårt att lära ändå!

L: Tyckte Du det var besvärligt att lära Dig engelska; istället för svenska?

Paul: Well. Jag visste svenska till jag gick till amerikanska skolor.

L: Du hade ingen svårighet att lära Dig amerikanska?

Paul: No.

L: Du mixar inte upp det?

Paul: Å, nu för 'tien gör jag!

L: Jo, Men; jag menar: i den amerikanska skolan, så att Du sa svenska ord, t ex.

Paul: Å, det kanske vi gjorde. För de vi alla, mesta var svenska barn då. Lärarna kanske var engelska, amerikanska.

L: Så Du gick inte i skola i Brady då?

Paul: No, jag har aldrig gått i skola i Brady.

L: Utan det var ute i West Sweden då. På den skolan i West Sweden, det fanns mest svenska barn där då?

Paul: Ja, vid den 'tien var 'di mest svenska. Sedan blev det mer och mer amerikanare.

L: Men lärarinnorna, eller lärarna, var amerikanare?

Paul: Ja.

L: De kunde svenska med efter en tid, kanske?

Paul: No. 'Di 'kunne inte svenska.

L: Inte det?

Paul: No.

L: De sa aldrig till er att ni inte skulle tala svenska?

Paul: No. Det gjorde 'di aldrig. När vi var ute och lekte så fick vi tala vad vi ville.

L: Men när ni kom in i klassrummet, då var det engelska.

Paul: Då var det engelska, ja. Men jag lärde mig en hoper svenska - 19.... lets see - 28 och där ikring.

L: 1928.

Paul: Ja 19 och 28 och där och ner ikring. Det var två svenska grabbar från Sverige som kom och 'flöttade till Melvin. I 1928. Under 1927, på hösten. Och sen 19 28 på hösten så hade jag

en kusin som kom från Sverige och 'di hade en kamrat. 'Di var fyra svenskar som vi var ihop med, tillsammans en hoper. Så då lärde jag 'me bra med svenska.

L: De stannade här då?

Paul: Well. Min kusin var i sex 'månar. Sedan gick han till Chicago. Han är 'dö' nu, då.

L: Vad hette han?

Paul: Han hetade Willander. Och den andre, 'di 'stante'; Den ene, han gick till Colorado, han har vart där och vart snicker. Han har 'flöttat tillbaka till Melvin nu då. Och hans bror, han 'flöttade till Connecticut, så han är där än.

L: Vad heter han?

Paul: Holmkvist. Erik Holmkvist är det som är här nu då, Elis var det som 'flöttade där 'öpp. Och den som älskar mat, det var Gustav Leo. Och han gick till

Erik: Missouri.

Paul: Missouri.

L: Och den som bor i Connecticut; var någonstans bor han? I Stanford, eller Brigdeport?

Erik: No. Han lever i Manchester.

L: Som: När Din far kom hit upp - och - de andra som flyttade hit - organiserade sig jordbrukarna någon gång? Eller har de varit fria hela tiden?

Paul: De var fria hela 'tien.

L: Det fanns inga jordbruksorganisationer?

Paul: No inte på Den 'tien.

L: Finns det sådana idag?

Paul: Å ja. Nu har 'di ju mer om en -

L: De går tillsammans.

Paul: Ja. Farm Bureau.

L: Ja - just det! När började det, ungefär?

Paul: Å, det var femton år sen.

L: Så sent!

Paul: Kanske 20.

L: Det var för att få bättre priser på inköp och sådana saker.

Paul: Ja. Och lite - så 'di kan få se på vad 'di ville, och så vidare.

L: Ja. Men längre tillbaka så var var och en farmare för sig själv.

Paul: Ja. Det var som 'di säger på engelska Rooth - Or die.

L: Vad menas det på svenska?

Paul: Rooth or die. Det var: rota gris. Annars kola vippen och dö!!

Slut på intervjun med Paul Hanson, Brady, Texas.
Det är idag den 20 januari 1975.

Transkriberat från kassetband 2011-03-30 /O-KS